

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách (přepracované znění)

COM(2013) 162 final – 2013/0089 (COD)

(2013/C 327/09)

Hlavní zpravodaj: **pan HERNÁNDEZ BATALLER**

Dne 15. dubna 2013 se Rada a dne 16. dubna 2013 Evropský parlament, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách (přepracované znění)

COM(2013) 162 final – 2013/0089 (COD).

Dne 16. dubna 2013 pověřilo předsednictvo specializovanou sekci Jednotný trh, výroba a spotřeba přípravou podkladů na toto téma.

Vzhledem k naléhavé povaze práce Evropský hospodářský a sociální výbor na 491. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 10. a 11. července 2013 (jednání ze dne 11. července), jmenoval pana Hernández Batallera hlavním zpravodajem a přijal následující stanovisko 116 hlasy pro, nikdo nebyl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Vzhledem k nezpochybnitelné ekonomické hodnotě ochranných známek a jejich pozitivnímu dopadu na fungování vnitřního trhu je jasné, že platný normativní rámec pro nadnárodní ochranu je nedostatečný. Nicméně návrh směrnice představuje pokrok oproti současné situaci, jež se vyznačuje rozdíly v právní úpravě mezi ochrannou známkou Společenství a ochrannými známkami členských států.

1.2 Z toho důvodu Výbor prosazuje posílení ochrany práv duševního vlastnictví spojených s oprávněným používáním obchodních značek a co největší podporu unijního rejstříku ochranných známek a vyzývá Evropskou komisi, aby podpořila OHIM v jeho funkci dohledu nad dodržováním těchto práv.

1.3 Právo Unie přiznává majiteli ochranné známky jednak její výhradní používání za účelem zisku („ius utendi“) a jednak možnost zamezit tomu, aby bylo její využívání narušováno jednáním třetích osob tím, že ji budou napodobovat nebo zneužívat její rozlišovací znaky („ius prohibendi“). Výbor žádá, aby byla přijata preventivní a nápravná opatření v souvislosti s pirátstvím, které snižuje konkurenceschopnost evropských podniků.

1.4 Platné právní normy Unie však přesně nevymezují hranice vhodných opatření, která může přijmout majitel ochranné známky za účelem zamezení takovému jednání.

1.5 Celý tento proces harmonizace by měl být v příštích letech dokončen a měl by vyústit ve sjednocení práva ochranných známek a přijetí kodexu ochranných známek Unie, který by měl mimo jiné stanovit flexibilní, jednotný a finančně nenáročný postup pro zápis zájemců do dobrovolného rejstříku obchodních ochranných známek, čímž by byl učiněn konec rozdílným v právní úpravě existujícím v současné době.

1.6 EHSV by měl zastávat aktivní úlohu v rámci legislativního procesu přijímání všech aktů týkajících se duševního vlastnictví. Proto lituje, že návrh, kterým se mění nařízení o ochranné známce Společenství, mu nebyl předložen ke konzultaci.

1.7 EHSV doufá, že v budoucnosti bude existovat režim, který zajistí jednotnou ochranu ochranných známek pro podniky i spotřebitele.

2. Úvod

2.1 Na mezinárodní úrovni se právo ochranných známek řídí Úmluvou na ochranu průmyslového vlastnictví podepsanou v Paříži dne 20. března 1883, naposledy revidovanou ve Stockholmu dne 14. července 1967 a pozměněnou dne 28. září 1979 ⁽¹⁾ (dále jen „Pařížská úmluva“).

2.2 Podle článku 19 Pařížské úmluvy si státy, na něž se vztahuje, vyhrazují právo sjednávat odděleně mezi sebou zvláštní dohody na ochranu průmyslového vlastnictví.

⁽¹⁾ Recueil des traités des Nations unies, svazek 828, č. 11851.

2.3 Toto ustanovení posloužilo jako základ pro Niceskou dohodu o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek, která byla přijata na diplomatické konferenci v Nice dne 15. června 1957, naposled revidována v Ženevě dne 13. května 1977 a pozměněna dne 28. září 1979⁽²⁾. Niceské třídění je každých pět let revidováno výborem odborníků.

2.4 Podle databáze Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO), pokud jde o členské státy Unie, nejsou stranami Niceské dohody pouze Kyperská republika a Maltská republika, oba tyto státy však používají Niceské třídění.

2.5 Ochrana ochranných známek má převážně územní charakter. Je tomu tak, neboť ochranná známka je vlastnické právo, které ochraňuje nějakou značku na vymezeném území.

2.5.1 Co se týče primárního práva Unie, Listina základních práv Evropské unie zahrnuje v čl. 17 odst. 2 ochranu duševního vlastnictví.

2.5.2 Také článek 118 SFEU stanoví: „V rámci vytvoření nebo fungování vnitřního trhu přijmou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem opatření o vytvoření evropských práv duševního vlastnictví, která zajistí jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví v Unii, a o zavedení centralizovaného režimu pro vydávání povolení, koordinaci a kontrolu na úrovni Unie.“

2.6 V Evropské unii existují současně ochrana ochranné známky členského státu a ochranné známky Společenství. Majitel ochranné známky členského státu může vykonávat práva související s touto známkou na území členského státu, jehož vnitrostátní právní úpravou je ochranná známka chráněna. Majitel ochranné známky Společenství může činit totéž na území osmadvaceti členských států, protože ochranná známka má účinek na celém území Unie.

2.7 Právní předpisy členských států o ochranných známkách byly částečně harmonizovány směrnicí Rady 89/104/EHS ze dne 21. prosince 1988, později kodifikovanou jako směrnice 2008/95/ES.

2.8 Kromě toho ve spojení s vnitrostátními systémy ochranných známek stanoví nařízení Rady (ES) č. 40/94 ze dne 20. prosince 1993 o ochranné známce Společenství, kodifikované jako nařízení (ES) č. 207/2009, samostatný systém pro zápis jednotných práv, jež mají stejný účinek v celé EU. V této souvislosti byl zřízen Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu (OHIM), který je odpovědný za zápis a správu ochranných známek Společenství.

2.9 V posledních letech Komise zahájila veřejné diskuse o duševním vlastnictví, kterých se EHSV zúčastnil, a v roce 2011 oznámila přezkum systému ochranných známek v Evropě

za účelem modernizace systému, jeho zefektivnění a zvýšení jeho účinnosti a soudržnosti jak na úrovni EU, tak na vnitrostátní úrovni.

2.10 V usnesení ze dne 25. září 2008 týkajícím se globálního evropského plánu pro boj proti padělatelství a pirátství vyslovila Rada žádost, aby bylo přezkoumáno nařízení Rady (ES) č. 1383/2003 ze dne 22. července 2003 o přijímání opatření celních orgánů proti zboží podezřelému z porušení určitých práv duševního vlastnictví a o opatřeních, která mají být přijata proti zboží, o kterém bylo zjištěno, že tato práva porušilo⁽³⁾. EHSV doufá, že bude vylepšen právní rámec tak, aby bylo posíleno vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a zajištěna rovněž dostatečně jasná právní úprava.

2.11 Evropský systém ochranných známek je založen na zásadě koexistence a doplňkovosti mezi vnitrostátní ochranou ochranných známek a ochranou v celé Unii.

2.12 Zatímco nařízení o evropské ochranné známce stanoví komplexní systém, ve kterém se řeší všechny otázky hmotného a procesního práva, současná úroveň sblížení právních předpisů podle této směrnice je omezena pouze na vybraná ustanovení hmotného práva. Záměrem návrhu je tedy, aby bylo hmotné právo v zásadě podobné a alespoň hlavní procesní ustanovení byla kompatibilní.

2.13 Cílem návrhu je podpořit inovace a hospodářský růst zpřístupněním systémů ochranných známek pro podniky v celé EU a jejich zefektivněním s cílem dosáhnout nižších nákladů, menší složitosti, větší rychlosti a předvídatelnosti a právní jistoty.

2.14 Tato iniciativa týkající se přepracování má následující konkrétní cíle:

— modernizaci a zlepšení stávajících ustanovení směrnice změnou zastaralých ustanovení, zvýšením právní jistoty a vyjasněním práv z ochranných známek, pokud jde o jejich rozsah a omezení;

— dosažení většího sblížení vnitrostátních právních předpisů o ochranných známkách a souvisejících postupů s cílem zajistit dokonalejší soulad se systémem ochranných známek Společenství, a to:

a) doplněním dalších hmotných pravidel,

b) tím, že se do směrnice vloží hlavní procesní pravidla, v souladu s ustanoveními nařízení, včetně případů, kde stávající rozdíly představují velké problémy z hlediska uživatelů a kde jsou taková sladění považována za nezbytná pro vytvoření harmonického, komplementárního systému ochrany ochranných známek v Evropě;

— usnadněním spolupráce mezi úřady členských států a OHIM za účelem sblížení postupů a rozvoje společných nástrojů zavedením právního základu pro tuto spolupráci.

(2) Recueil des traités des Nations unies, svazek 818, č. I-11849.

(3) Úř. věst. L 196, 2.8.2003, s. 7.

2.15 Návrh směrnice jednak aktualizuje a vylepšuje platná ustanovení týkající se:

- definice ochranné známky, neboť otevírá možnost zapsat známky, které mohou být ztvárněny technologickými prostředky, jež poskytují dostatečné záruky;
- práv vyplývajících z ochranné známky obsažených v člancích 10 a 11, které pojednávají o udělených právech, která se nedotýkají dřívějších práv, případů dvojí totožnosti, užití známky jako obchodního názvu nebo obchodní firmy, užití ve srovnávací reklamě, zásilek od obchodních dodavatelů, výrobků přepravených na celní území, přípravných kroků a omezení účinků ochranné známky.

2.16 Návrh zároveň usiluje o větší sblížení hmotného práva, a to prostřednictvím ochrany zeměpisných označení a tradičních výrazů, ochrany ochranných známek, jež získaly dobré jméno, zdůrazňováním práva ochranných známek jako předmětů vlastnictví, neboť mohou být předmětem převodu věcných práv, a regulací kolektivních ochranných známek.

2.17 Co se týče harmonizace hlavních procesních norem, týká se určování a klasifikace výrobků a služeb, přezkumu způsobilosti, poplatků, řízení o námitce, neuzívání známky jako obrany v řízení o námitce, řízení o zrušení a prohlášení neplatnosti, neuzívání známky jako obrany v řízení o prohlášení neplatnosti.

2.18 Dalším záměrem návrhu je usnadnit spolupráci mezi úřady jako doplnění právního rámce pro spolupráci – v souvislosti s přezkumem nařízení stanoví článek 52 právní základ pro snazší spolupráci mezi úřadem OHIM a úřady průmyslového vlastnictví členských států.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV vítá návrh směrnice Evropské komise, jenž je zvláště příhodný v globálním ekonomickém kontextu vyznačujícím se vysokou konkurenceschopností a hospodářským zpomalením Evropy.

3.1.1 V této souvislosti ochranná známka přispívá k vytvoření hodnoty podniků a podpoře věrnosti klientů a zároveň k ochraně spotřebitelů.

3.1.2 Tento aspekt v této souvislosti značně nabývá na relevanci, a to z několika důvodů:

- zaprvé proto, že ochrana těchto známek snižuje náklady na hledání spotřebitelů;
- zadruhé proto, že jim zaručuje rozumnou úroveň kvality, díky níž musí výrobce dbát o obsah výrobku či služby;

- zatřetí proto, že vyžaduje investice do zlepšování a inovací, které posilují obchodní důvěru spotřebitelů.

3.2 Návrh směrnice významně zlepší současný právní rámec legislativ členských států, a to ve třech aspektech:

- zjednodušení systémů zápisu ochranných známek celé EU a následné snížení nákladů a zrychlení postupů;
- právní jistota vyplývající z vyšší doplňkovosti mezi interními a nadnárodními normami v této oblasti a z koordinace mezi příslušnými orgány;

- zvýšení úrovně ochrany duševního vlastnictví zejména v důsledku ujasnění režimu týkajícího se zboží v tranzitu, zahrnutí nových kritérií pro zápis, jako jsou například zvukové známky, a určitých specifikací v oblasti ochrany zeměpisných označení či jazyků, jež nejsou jazyky Unie, atd.

3.3 Vzhledem k hospodářskému, obchodnímu a právnímu vývoji jsou nově zahrnuty také například definice ochranné známky, která umožňuje odlišnou identifikaci, než je grafické ztvárnění, a tedy přesnější identifikaci známky, neboť umožňuje zapsat známky, které mohou být ztvárněny technologickými prostředky, jež poskytují dostatečné záruky.

3.4 Pozitivní je pokus o dosažení většího sblížení hmotného práva, spočívající například v doplnění ochrany zeměpisných označení a tradičních výrazů, ochrany ochranných známek, jež získaly dobré jméno, a v nakládání s ochrannými známkami jako s předměty vlastnictví, například v souvislosti s převodem a s podstatnými aspekty obchodního využití. Velmi významné – jak pro podniky, tak pro spotřebitele – je to, že byly do návrhu směrnice zahrnuty kolektivní ochranné známky a garanční známky.

3.5 V neposlední řadě EHSV vítá harmonizaci hlavních procesních norem, protože se stanovují společná pravidla pro určování a klasifikaci výrobků a služeb, která se řídí zásadami stanovenými Soudním dvorem, a pro řízení o námitce, řízení o zrušení a prohlášení neplatnosti.

3.6 Výbor rovněž hodnotí pozitivně to, že o procesu přípravy návrhu směrnice byla veřejnost široce informována a byly do něj intenzivně zapojeny zainteresované sektory občanské společnosti.

3.7 Nicméně je nutné vyjádřit jisté výhrady k předmětu a obsahu návrhu, jímž se zabýváme, aniž by tím byl dotčen případný obsah návrhu, kterým se mění v současné době platné nařízení (ES) č. 207/2009 – jež stanovilo samostatný systém pro zápis jednotných práv – a který tvoří legislativní balíček s tímto návrhem směrnice.

3.8 V této souvislosti se Výbor podivuje nad tím, že návrh COM(2013) 161 final z 27. března 2013, kterým se mění uvedené nařízení o ochranné známce Společenství, mu nebyl předložen ke konzultaci v podobě stanoviska.

3.9 Vzhledem k tomu, že se jedná o akt s přímým dopadem na fungování vnitřního trhu (článek 118 SFEU) ovlivňující úroveň ochrany spotřebitelů (článek 169 SFEU), koherentní a ze souvislosti vycházející interpretace ustanovení Smluv, které konzultační kompetence v těchto oblastech přiznávají výslovně Výboru, předpokládá nezbytnou účast Výboru na legislativním procesu přijímání tohoto aktu.

3.10 V této souvislosti právo Unie přiznává majiteli ochranné známky jednak její výhradní používání za účelem zisku („ius utendi“) a jednak možnost zamezit tomu, aby bylo její využívání narušováno jednáním třetích osob tím, že ji budou napodobovat nebo zneužívat její rozlišovací znaky („ius prohibendi“) – článek 9 nařízení (ES) č. 207/2009.

3.11 Platné právní normy Unie však přesně nevymezují hranice vhodných opatření, která může přijmout majitel ochranné známky za účelem zamezení takovému jednání.

3.11.1 Návrh směrnice sice výrazně rozšiřuje počet předpokladů, jež majitele ochranné známky opravňují k tomu, aby třetím stranám zakázal její využívání (článek 10) – a dokonce se v této souvislosti zavádějí nová ustanovení: porušení práv majitele vnější úpravou výrobků, balením nebo jinými prostředky (článek 11) – nebo její neoprávněné používání jednatelům či zástupcům (článek 13), ale přesné vymezení rozsahu práva závisí na úsudku příslušného soudce, v případě zahájení soudního řízení na základě podnětu navrhovatele.

3.11.2 Bude tak záviset na tom, jak jednotlivé soudní orgány zhodnotí, zda existuje riziko záměny nebo zneužití ochranné známky třetí osobou, a v případě, že ano, určí také, jaké odškodnění náleží majiteli známky, v závislosti na podané žalobě.

3.11.3 Návrh směrnice tak nenabízí jednotnou ochranu uživacích práv pro všechny majitele ochranných známek ani jednotnou ochranu spotřebitelů v případě, že by byli postiženi neoprávněným či podvodným používáním obchodní známky.

3.12 To, že se nadnárodní systém a vnitrostátní systémy ochrany práv majitelů ochranných známek vzájemně doplňují, proto jednoznačně může ohrozit to, aby byla tato ochrana – v souladu s cíli návrhu směrnice – co nejúčinnější a nejrychlejší.

3.12.1 Není tak například zajištěno, že budou překonány vnitřní rozdíly vyplývající z nesprávného provedení ustanovení směrnice 2004/48/ES (o dodržování práv duševního vlastnictví), týkající se opatření zaměřených na zajištění:

— zastavení dané činnosti, včetně případného zničení zboží a prostředků používaných pro jeho výrobu, nebo uložení sankčních plateb;

— náhradu škody nebo možnosti zveřejnění příslušného soudního rozhodnutí.

3.12.2 Tato právní nejistota bude ještě závažnější v případech porušení práv majitele ochranné známky, k nimž došlo v několika členských státech.

3.13 O to více, že samotný návrh směrnice stanoví některé okolnosti, jež zvyšují stupeň komplexnosti této ochrany.

3.13.1 Článek 4 (důvody pro zamítnutí či neplatnost) tak v odst. 3 například stanoví, že „ochranná známka může být prohlášena za neplatnou, pokud přihlašovatel nepodal přihlášku ochranné známky v dobré víře“ a že „každý členský stát může rovněž stanovit, že taková ochranná známka se do rejstříku nezapíše“.

3.14 Vzhledem k tomu, že podle OHIM do předpokladu, že přihláška nebyla podána v dobré víře, nespadá okolnost, kdy chybí úmysl značku používat, který úřad stanoví jednotná kritéria podle kterých budou moci příslušní posuzovatelé zvážit, zda existují jiné důvody, které znamenají, že nebylo konáno v dobré víře?

3.15 Tato mezera v předpisech je paradoxem, pokud ji dáme do souvislosti s novým ustanovením čl. 10 odst. 5 návrhu směrnice, jež posiluje oprávnění majitele registrované známky k tomu, aby bránil třetím osobám v dovozu výrobků pocházejících z území mimo celní unii, i když nejde o jejich propuštění do volného oběhu. Návrh tak nedodržuje platnou judikaturu Soudního dvora týkající se zboží v tranzitu (věc C-446/09 a C-495/09, Philips/Nokia), a zneplatňuje jakýkoliv předpoklad nebo důkaz týkající se možného jednání příslušných třetích osob v dobré vůli ⁽⁴⁾.

⁽⁴⁾ Čl. 10 odst. 5 směrnice stanoví: „Majitel zapsané ochranné známky je rovněž oprávněn zakázat všem třetím osobám přepravu výrobků v rámci obchodní činnosti na celní území členského státu, ve kterém je ochranná známka zapsána, aniž by byly propuštěny do volného oběhu, pokud takové výrobky, včetně obalů pocházejí ze třetích zemí a jsou bez povolení označeny ochrannou známkou, která je totožná s ochrannou známkou zapsanou pro tyto výrobky nebo kterou nelze v jejich podstatných rysech od této ochranné známky rozlišit.“ To lze stručně shrnout tak, že jde o to vytvořit spolehlivý mechanismus pro boj proti padělání výrobků vyrobených mimo EU a neumožnit, aby zúčastnění měli možnost využít právního předpokladu, že zboží v tranzitu nevstupuje na celní území EU.

3.16 Prevence a represe tohoto typu nekalých obchodních praktik by také byla jednoznačně posílena, pokud by byl v návrhu směrnice stanoven zvláštní právní základ, jenž by Evropské komisi umožnil zintenzivnit její opatření díky spolupráci s orgány třetích zemí, jejichž podniky je běžně a systematicky uplatňují.

3.17 Dostatečné není ani ustanovení čl. 45 odst. 1 návrhu směrnice, jenž obecně stanoví, že členské státy zavedou rychlé a účinné správní řízení u svých úřadů pro podání námítky proti přihlášce ochranné známky z důvodů uvedených v článku 5. Měla by být konkrétněji určena povaha tohoto řízení a rovněž normativně stanovena přiměřená lhůta, v níž musí konat příslušné vnitrostátní orgány, a to v zájmu souladu s ustanovením čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod EU (právo na řádnou správu).

3.18 Zásady účinnosti a předvídatelnosti, jež z podstaty souvisejí s nadnárodní ochranou majitelů práv vyplývajících z ochranné známky, vyžadují přezkum obsahu i dalších ustanovení návrhu směrnice, například článku 44 a článku 52. Co se týče prvního z nich, jenž stanoví (obecný) dodatečný poplatek pro každou další třídu výrobků a služeb mimo první třídu, který je třeba zahrnout do původního poplatku za

přihlášku ochranné známky, měla by být stanovena maximální možná výše těchto poplatků.

3.19 Pokud jde o článek 52, jenž zavádí spolupráci s členskými státy a OHIM v zájmu podpory sblížení postupů a nástrojů a k dosažení soudržných výsledků při přezkumu a zápisu ochranných známek, mělo by existovat zvláštní ustanovení, jež by – v souladu s čl. 291 odst. 2 SFEU – Komisi udělilo prováděcí pravomoci pro přijetí závazného „kodexu chování“.

3.20 Na správní spolupráci mezi OHIM a příslušnými vnitrostátními úřady je třeba nahlížet jako na otázku společného zájmu, v souladu s článkem 197 SFEU. Zvláště potřebné je v této oblasti usnadnění výměny informací a úředníků a rovněž podpora odborné přípravy, jež by měly být dotovány z prostředků veřejných rozpočtů.

3.21 Celý tento proces harmonizace by měl být dokončen v příštích letech a vyústit ve sjednocení práva ochranných známek a přijetí kodexu ochranných známek Unie, který by měl mimo jiné stanovit flexibilní, jednotný a finančně nenáročný postup pro zápis zájemců do dobrovolného rejstříku obchodních ochranných známek.

V Bruselu dne 11. července 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE
